

Bilge adamın güncesi

Kimseye tepeden bakma ve olayları yüzeysel biçimde değerlendirme kolaylığına girismeyen Michel Tournier, "Dışsal Günlük"te bilme sorununa yoğunlaşırken güldüklerinin, insanları ve yaşamı anlamaya uğraştığı zamanların bir dökümünü veriyor okura.

kesitlerin anlamını ve zihninde uyandırdığı çağrışımları paylaşıyor okurlarla. Kendi deyişle her zamanki gibi "anlatmayı deniyor"; âdeta tüm bildiklerini paranteze alarak yeniden öğrenmeye ve keşfetmeye koyulan Tournier'nin, farklı ve eğlenceli bir filozof olduğunu gösteriyor bir kez daha.

Ayağı toprağa basarken karşısındakinin yüzüne bakan ve etrafında olup bitenleri görmekten hoşlanan Tournier, seyahatlerini de böyle gerçekleştiriyordu. Dışsal Günlük, onun bu yaşama biçiminin kâğıda dökülmüş hâli: Yazar, bazen bir fırtınanın içine giriyor bazen de uçaklarda unutulmuş eşyaların açık arttırmayla satıldığı bir hangerde boy gösteriyor.

Tournier'nin notları, yaşayarak var olduğunun ve sözcüklerle görüldüğünün birer kanıtı. Anlattığı hikâyelerde de yaşamın kıyasında değil tam ortasında durduğunun göstergesi. Berger ve Galeano gibi Tournier de hayatın karşısına çıkardıklarını ve keşsettiklerini aktarıyor günlüğünde: "Seyahatleyken bazı bilinmedik evleri hayranlıkla gözlemlerim. Çünkü evler hep mutlu ya da mutsuz- bir yaşam programı barındırır. Bir olasılık, dolayısıyla da bir davettir. Neden orada yaşanmasın ki? Her eve karanlık bir geçmiş ve ışıltılı bir gelecek -ya da tam tersi- dadanmıştır."

TRAJİKOMİK BİR OYUN

Tournier, zaman içinde bir ileri bir geri gezinirken tanıdığı, tanıştığı, adını bilmediği insanlara nasıl konuk olduğunu ve onları kendi hayatına nasıl konul ettiğini aktarıyor tarihsiz günlüğünde: Bazı anlarda hayranlarından biri filozofun bahçesine giriyor, bir diğerinde ise Tournier, Fas'ın günündeki kadınlarla sessizce sohbet ediyor. An geliyor, doğal karanlığı bozan ışık kirliliğinden rahatsız oluyor: "Işık kirliliğiyle, kirlenmeyi ruhanileştirme konusunda bir adım daha atmış oluyoruz.

Yakında kötülük tamamen manevi bir şey olacak."

Tournier'nin en önemli özelliklerinden biri yeniden yazma ve olup bitenin üzerinden geçme, Dışsal Günlük'te tekrar gündemde. Karşılaşmalarını temize çeken filozof, deneyimlerinin ve okuduklarının bir muhasebesini yapıyor sanki. Belli noktaların ucunu açık bırakarak "şair, romancı, hikâyeci, anlatıcı okura eserin sadece yarısını verir ve ondan okur ya da dinlerken öteki yarısını kafasında yazmasını ister" cümlesinin sağlamasını alıyor. Tournier'nin, Dışsal Günlük'te yarısını anlattığı hikâye ise sınavlardan geçen insana; onun, zayıf noktaları ve mutluluklarına dair...

Kimseye tepeden bakma ve olayları yüzeysel biçimde değerlendirme kolaylığına girismeyen Tournier, Dışsal Günlük'te bilme sorununa yoğunlaşırken güldüklerinin, insanları ve yaşamı anlamaya uğraştığı zamanların bir dökümünü veriyor okura. Tabii o arada ister istemez hayati bir sorunla yüzleşiyor: "Bütün gerçeği talep etmek sonsuz tahminde bulunmak demek. Kendini Tanrı yerine koymak aslında. Çünkü bütün gerçeğe, zayıf düşmeden, düzensiz, haksız, hatta suça veya intihara meyilli şekilde tepki vermeden katlanabileceğini iddia etmek demek ki bu da insani yetilerin üzerinde bir şey. Peki, insan 'Bana hak ettiğim nicelik ve nitelikte gerçek verin yalnızca' deme bilgeliğine nasıl sahip olabilir?"

Tournier gibi sorup hayata böyle bilgece bir tavırla yaklaştığımızda, yaşam ve ölüm trajikomik bir oyuna dönüşüyor. Dışsal Günlük, işte bu oyunu özetleyen metinler toplama. ■

Dışsal Günlük / Michel Tournier / Çeviren: Simlâ Ongan / Yapı Kredi Yayınları / 140 s.

ALİ BULUNMAZ

alibulunmaz@cumhuriyet.com.tr

Tıpkı Michel Tournier gibi geçen yıl aramızdan ayrılan ve hayatının büyük bölümünü kırsalda geçirmeyi tercih eden John Berger, kült kitabı Görme Biçimleri'nde şu satırları yazmıştı: "Bir şeyi gördükten hemen sonra, aynı zamanda kendimizin görülebileceğini de fark ederiz..."

Berger gibi Tournier de bir hümanistti ve baktıklarının ardındakini seçmede ustaydı. Bunları defterlerine sürekli not ediyor ve sır olmaktan çıkarıyordu. Dışavurumculuğun sınırlayıcı yapısını kendince aşıp dünyayı ve olayları, görerek ve yazarak keşfeden Tournier'nin "eski asilzadelerin hesap defterlerine benzediğini" söylediği Dışsal Günlük'ü; filozofun, hayal gücüne ya da benliğinin içine hap-solmadan çıktığı seyahatleri anlatıyor.

EĞLENCİLİ FİLOZOF

Tournier, on iki ay olarak bölümlediği Dışsal Günlük'te, hayatının belli dönemlerinde gördüklerinden çekip çıkardığı